

SELETUSKIRI
regionaalministri määruse „Perioodi 2021–2027 kalade kudemistingimuste parendamise toetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaalministri määrus „Perioodi 2021–2027 kalade kudemistingimuste parendamise toetus“ kehtestatakse kalandusturu korraldamise seaduse (edaspidi *KTKS*) § 42 lõike 1 ja § 52 lõike 3 alusel.

Määruse eesmärk on „Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*) alusel veekeskonna elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmisele ning taastamisele kaasa aitamine. Liikide mitmekesisuse säilitamiseks ja kalade arvukuse suurendamise üheks võimaluseks on kalade koelmualade, elupaikade ja rändeteede seisundi parendamine. Inimtegevuse mõju intensiivsuse tõusu tõttu on ulatuslikult langenud koelmualade kvaliteet, nende pindala ning hulk koelmualasid on täielikult hävinud. Kalavarude hea seisundi saavutamiseks on jätkusuutlikum lahendus kindlustada kalade looduslik kvaliteetne taastootmine. Kalade looduslikud head kudemistingimused ja asurkondade vaba läbikäimine tagavad bioloogilise mitmekesisuse kaudu kalapopulatsioonide elujõulisuse.

Määruse koostamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706).

Määruse rakendamine panustab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ teise alaeesmärki ehk kestlikku kalandusse, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ja kalavarude jätkusuutliku majandamise.

Määrus on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.07.2021, lk 1–49).

Eelnõu ja selle seletuskirja valmistasid ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna nõunik Juhani Papp (625 6265, juhani.papp@agri.ee) ja kalanduspoliitika osakonna kutselise kalapüügi ja vee-elusressursside kaitse toetuste valdkonna peaspetsialist Signe Soomann (625 6240, signe.soomann@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Karina Torop (625 6520, karina.torop@agri.ee). Eelnõu toimetas keeleliselt sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6165, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheksast paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala.

Määrusega kehtestatakse rakenduskava meetme „Perioodi 2021–2027 kalade kudemistingimuste parendamise toetus“ raames toetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk.

Toetuse andmise peamine eesmärk on kaasa aidata kalavarude olukorra paranemisele ning keskkonna ja bioloogilise mitmekesisuse säilimisele. Rannikumeres ja siseveekogudes on vajalik kalade elupaikadele ja liikidele avalduva surveteguri (koelmualade seisund, rändetakistused) mõju vähendada ning tagada ökosüsteemide kestlik kasutamine kooskõlas Euroopa Liidu „Elurikkuse strateegiaga aastaks 2030“ ning kalandusturu korraldamise seaduse § 2 lõike 4 alusel kehtestatud käskkirja eesmärkidega.

Eelnõu § 3 lõike 1 alusel sätestatakse toetatavad tegevused. Toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139, artikli 14 lõike 1 punktis f nimetatud erieesmärgi täitmiseks, milleks on veekeskkonna elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmisele ja taastamisele kaasa aitamine. Nimetatud erieesmärgi täitmise kaudu panustatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1380/2013, ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ, (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22–61), artiklis 2 sätestatud ühise kalanduspoliitika eesmärkide saavutamisse.

Kalavarude hea seisundi tagamiseks ja liikide mitmekesisuse alalhoiuks on kõige jätkusuutlikum kalade koelmualade, elupaikade ja rändeteede taastamine ning nende kvaliteedi säilitamine (selles määruses käsitletakse koelmualade taastamist ja uute rajamist sünonüümsete mõistetena). Sekkumise raames toetatakse ka koelmualade taastamiseks ning rändeteede avamiseks vajalikke kalanduslikke eeluuringuid, sh Natura 2000 aladel. Need võivad olla näiteks hüdrobioloogilised ja hüdrormorfoloogilised eeluuringud. Samuti hangitakse kalanduslike eeluuringute raames teave, kas planeeritavad tegevused on kalanduse seiskohast mõistlikud ja ajas püsivad.

Toetatav on tegevuse elluviimisega kaasnev tellitud projekteerimistöö, projekteerimiseks vajalik ehitusgeoloogiline ja geodeetiline uurimistöö, hüdrogeoloogiline ja hüdroloogiline uuring ning detailplaneering ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses sätestatud juhtudel keskkonnamõju eelhinnang ja keskkonnamõju hindamise aruanne. Samuti toetatakse rajatud või taastatud koelmualade ja kalapääsude toimimise seire läbiviimist. Pikaajalise oodatud muutuse (toetuse kompleksne mõju valdkonnale ilmneb alles aastate pärast ning sõltub sageli olulisel määral fondivälisest tingimustest) saavutamiseks on vajalik teostatud investeeringute mõju hindamine ja järeelseire.

Lõikes 2 sätestatakse, et lõikes 1 ja 2 nimetatud tegevused on toetatavad tingimusel, kui need on ette nähtud kalandusturu korraldamise seaduse § 2 lõike 4 alusel kehtestatud käskkirjas. Eelpool nimetatud käskkiri „Siirde-, poolsiirde- ja mageveeliste kalaliikide koelmualade taastamise programm 2023-2034“ on määruse jõustumise hetkel allkirjastamise faasis.

Lõikega 3 sätestatakse, et koelmualade taastamisega seotud kalandusliku eeluuringu ning taastatud koelmualade efektiivsuse järeelseire koostaja võib olla ainult evalveeritud teadus- ja arendusasutus. Evalveeritud teadus- ja arendusasutuste nimekirja leiab Eesti Teadusagentuuri koduleheküljelt www.etag.ee. Kitsendus kehtestatakse selleks, et tagada eeluuringute ja seire kvaliteet.

Eelnõu § 4 lõikes 1 on sätestatud „Perioodi 2021–2027 kalade kudemistingimuste parendamise toetus“ toetuse vorm ja määr ja abikõlblikud kulud. Antud juhul kasutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 53 lõike 1 punktis e sätestatud vormi ehk toetatakse tegelikult tekkinud ja tasutud rahastamiskõlblikke kulusid ning toetatava tegevuse elluviimise käigus tekkinud kaudset abikõlblikku kulu. Kaudne abikõlblik kulu hüvitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 54 punkti b alusel.

Lõigete 2, 3 ja 4 alusel sätestatakse meetme otsesed abikõlblikud kulud. Abikõlblikud on üksnes need kulud, mis vastavad toetatavate tegevuste eelarvele ja on toetatavate tegevustega otseselt

seotud ning kooskõlas õigusaktidega. Toetatavate tegevuste kulud on põhjendatud, kui need on seotud §-s 3 sätestatud toetatavate tegevuste elluviimisega ning kui tagatakse rahaliste vahendite kõige ratsionaalsem ja säästlikum kasutamine.

Toetatava tegevuse kulud on abikõlblikud, kui need tehakse abikõlbliku perioodi jooksul.

Lõikega 5 kehtestatakse maksimaalne toetusmäär tegelikult tekkinud ja tasutud rahastamiskõlblike kulude hüvitamiseks. 100 protsendilist toetust rakendatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 artiklis 25 ja artikli 41 lõikes 1 ja III lisas real 10 sätestatule.

Lõike 6 kohaselt loetakse abikõlblikuks kulud, mis on tehtud ajavahemikus 1. jaanuar 2024 kuni 30. juunini 2029.

Lõikega 7 sätestatakse toetatava tegevuse käigus tekkinud kaudse kulu hüvitamise kord. Kaudne kulu hüvitatakse ühtse määra alusel vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 54 punktile b ehk hüvitatakse 15 protsenti otsestest rahastamiskõlblikest personalikuludest ning mille puhul liikmesriik ei pea tegema arvutusi kohaldatava määra kindlakstegemiseks. Kaudsete kulude hüvitamise korral toetuse väljamaksmisel kulu tegelikku maksumust ja tasumist ei tõendata ega kontrollita. Kaudsed kulud on kulud, mis ei ole otseselt seotud põhitegevusega, toetades samas sisulisi tegevusi, ja mida on keeruline jagada põhitegevuste ja muude tegevuste vahel. Selliste kulude hulgas on kulud büroovahendite, sidekulud (sealhulgas interneti-, telefoni- ja postikulu), infotehnoloogia kulud (sealhulgas tark- ja riistvara, kontoritehnika ostmise ja rentimise ning serverite, võrkude ja kontoritehnika hooldamise ning remondi kulud), transpordikulu (sealhulgas kulu mootorsõiduki kasutusrendile, mootorsõiduki kasutusrendi esimene sissemakse, kindlustuskulu ning kütuse- ja hoolduskulu), personalikulu (mis on kaudselt seotud toetatava tegevuse elluviimisega, sealhulgas raamatupidamine, sekretäri- ja personalitöö, vara haldamine, infotehnoloogiline tugitegevus, haldustöötajate tegevus ning muu abistav töö), kommunaalkulu (sealhulgas remondikulu), ruumide koristamise kulu, tööruumi rentimise kulu ja valveteenus.

Lõige 8 sätestab kaudsed abikõlblikud kulud.

Lõikes 9 täpsustatakse mitteabikõlblike kulude liigid.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse riigi asutus, kes § 3 lõikes 1 nimetatud tegevuste elluviimiseks võib toetust taotleda. Toetuse sihtrühmaks on riigitulundusasutus, kelle tegevusalaks on praktiliste looduskaitsetööde korraldamine riigimaal. Nimetatud toetuse taotleja valik tuleneb eelkõige vajadusest aidata just riiklikul tasandil kaasa meetme eesmärgi saavutamisele, milleks on kalavarude olukorra parandamine ning keskkonna ja bioloogilise mitmekesisuse säilimine. Riigimetsa Majandamise Keskus, kelle üheks tegevusalaks on riigimaal praktiliste looduskaitsetööde korraldamine, saab sellele eesmärgile maksimaalselt panustada. Tegevused, mis on suuremahulised ja riiklikul tasandil tähtsad, nähakse ette kalandusturu korraldamise seaduse § 2 lõike 4 alusel kehtestatud käskkirjas.

Kohaliku tähtsusega kudealade ja kalade rändeteid parendavaid tegevusi toetatakse ka regionaalministri 18. oktoobri 2023. a määruse nr 69 „Perioodi 2021–2027 kogukonna juhitud kohaliku arengu toetus“ raames, kuid siit meetmest ei toetata kudealade parendamist riikliku tähtsusega kudealal.

Lõike 2 kohaselt peab taotleja, kellele on varasema tegevuse raames koostatud finantskorrektsiooni otsus, olema tasunud tagasimaksud ettenähtud tähtajal ja summas.

Lõike 3 kohaselt peab taotleja esitama asjakohase teabe, kui sama kulu kohta on toetust saanud riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu välisabi vahenditest ega muud tagastamatut riigiabi.

Eelnõu § 6 lõike 1 kohaselt esitab taotleja elektrooniliselt toetuse taotluse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) e-teenuse keskkonna kaudu.

Lõike 2 kohaselt esitab toetuse taotleja taotluse, mis võib hõlmata mitut samaliigilist tegevust. Näiteks ühe jõe mitmel lõigul või erinevatel jõgedel, avada kaladele rändeteid või taastada kalade elupaikade ja koelmualade seisundit.

Näiteks ühe toetuse taotlusega, rändeteede avamise tegevuse raames eemaldatakse kopratammid, teise taotlusega võib taotleda toetust määruse § 3 lõike 1 punktis 3 sätestatud koelmualade taastamise kalanduslikeks eeluuringuteks. Järgmise taotluse saab taotleja esitada sama paragrahvi punktis 5 nimetatud taastatud koelmualade efektiivsuse järelseire tegevustele.

Lõike 3 kohaselt teatab *PRIA* taotluse esitamise tähtaja taotlejale vähemalt kaks nädalat enne taotluse esitamise tähtaega.

Lõigetes 4 ja 5 sätestatakse toetuse taotlusega esitatav teave. Toetuse taotlemisega seotud teave esitatakse *PRIA*-le läbi *PRIA* e-teenuse keskkonna. **Lõikes 5** nimetatud dokumentide ära kirjad nagu Keskkonnaameti, Põllumajandus- ja Toiduameti, maaomanike ja teiste seotud osapoolte kooskõlastused ei ole uuringute tarbeks asjakohased ja on nõutavad ehituslike tegevuste puhul, kui taotleja esitab taotluse, kas kalade rändeteede avamise või kalade elupaikade ja koelmualade taastamise tegevuste toetamiseks. Millised nimetatud dokumentidest on vajalikud selgub § 3 lõike 1 punktides 3 ja 4 sätestatud tegevuste käigus.

Lõikes 6 sätestatakse toetuse taotlusega esitatav teave tulemusnäitajate kohta. Taotlejal tuleb sisestada teave Euroopa Liidu ühiste tulemusnäitajate ja riigisiseste näitajate kohta. Ühised tulemusnäitajad tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 lisast I. Taotlusega esitatavad ühised tulemusnäitajad on heasse keskkonnaseisundisse panustavate, sealhulgas looduse taastamist ja kaitset, ökosüsteemide kaitset, elurikkust, loomade tervist ja heaolu käsitlevate tegevuste arv.

Riigisiseste tulemusnäitajate esitamisel märgib taotleja:

- kalade rändeteede avamise, elupaikade ja koelmualade taastamise tegevuste korral veekogu pindala (km²), mis korrastati;
- koelmualade taastamisega seotud kalanduslike eeluuringute ning taastatud koelmualade efektiivsuse seire puhul tegevusega hõlmatud veekogude arv;
- projekteerimistöö ja sellega seonduvate uuringute, keskkonnamõju eelhindangu, keskkonnamõju hindamise aruande teostamise korral kaetud veekogude arv.

Siseriiklikud näitajad esitatakse määruse § 3 lõike 1 punktide 1 ja 2 osas objektide kaupa ning punktide 3, 4 ja 5 osas arvestades veekogude arvu ning kooskõlas kalandusturu korraldamise seaduse § 2 lõike 4 alusel kehtestatud käskkirjaga.

Taotlemisel märgitakse tulemusnäitajate prognoos. Eeltoodud näitajate arvulised väärtused tuleb sisestada võimalikult realistlikud, sest hilisemalt projekti elluviimisel oodatakse nende saavutamist.

Eelnõu § 7 lõikes 1 sätestatakse, et *PRIA* kontrollib toetuse taotluse vastavust kalandusturu korraldamise seaduse § 45 lõike 3 punkti 2 alusel.

Lõikega 2 sätestatakse, et *PRIA* teeb toetuse taotluse rahuldata jätmise otsuse, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

1) toetuse taotleja, taotlus või kavandatav tegevus ei vasta nõuetele, mis on taotlejale, taotlusele või toetatavatele tegevustele esitatud;

2) toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealset kontrollimist;

3) taotluses või taotluse menetlemise käigus on teadlikult esitatud valeandmeid, mille alusel otsustatakse toetuse andmine või selle suurus;

4) nõuetekohast taotlust ei ole võimalik rahuldada KTKS-i § 45 lõigete 2, 3, 4 või 5 kohaselt.

Lõikega 3 sätestatakse tähtaeg, mille jooksul PRIA teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse. Taotluse osas tehakse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus 35 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamisest.

Eelnõu § 8 lõike 1 punktidega 1–6 sätestatakse toetuse saaja kohustused.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse saaja need kohustused, mida toetuse saaja peab täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 65 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul. Näiteks peab toetuse saaja tagama viie aasta jooksul pärast talle lõppmakse tegemist tegevuse sihtotstarbelise kasutamise.

Lõikega 2 sätestatakse, et Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning PRIA võivad esitada nõudeid lisateabe saamiseks, kui see osutub vajalikuks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud kohutuste täitmiseks. Näiteks Euroopa Komisjoni või Euroopa Kontrollikoja auditite läbiviimine, samuti Eesti Riigikontrolli auditite läbiviimine.

Lõikes 3 sätestatakse samuti toetuse saaja kohustused, kuid sellised, mis on seotud mingite muude tähtaegadega kui lõikes 1 sätestatud kohustused. Näiteks peab toetuse saaja esitama PRIA-le tegevuse lõpparuande koos viimase maksetaotlusega.

Lõikega 4 sätestatakse toetatava tegevuse lõpparuande vorm ja kohustuslikud osad. PRIA e-teenuse keskkonda sisestatakse järgmised andmed:

1) toetatava tegevuse nimetus ja number;

2) toetatava tegevuse eelarve kasutus objektide kaupa;

3) toetatava tegevuse kogumaksumus;

4) ellu viidud tegevuste kokkuvõtlik kirjeldus. Iga tegevuse puhul märgib toetuse taotleja, kas see viidi ellu täielikult, osaliselt või üldse mitte. Kui seda ei tehtud täielikult, esitab toetuse taotleja selle kohta põhjenduse;

5) hinnang eesmärgi saavutamise kohta. Toetuse taotleja võtab hindamisel arvesse taotluse esitamisel püstitatud toetatava tegevuse eesmärki ning märgib, kas eesmärgid saavutati täielikult, osaliselt või üldse mitte. Kui eesmärki ei saavutatud täielikult, esitab toetuse taotleja selle kohta põhjenduse;

6) vajadusel märkida toetatava tegevuse elluviimisel tekkinud kõrvalekanded või lisandunud ettenägematud asjaolud. Taotleja toob välja, millised kavandatud tegevused asendati, jäid teostamata või milliseid oodatud tulemusi osaliselt või täielikult ei saavutatud ning nende põhjused. Taotleja kirjeldab, kas abikõlblikkuse perioodil rakendati uusi ettenägematud meetmeid;

7) esitatakse saavutatud tulemuste kokkuvõte ja eeldatav mõju. Toetuse taotleja märgib iga tulemuse puhul, kas see saavutati täielikult, osaliselt või üldse mitte. Kui seda ei saavutatud täielikult, esitab toetuse taotleja selle kohta põhjenduse. Samuti lisatakse kirjeldus, kuidas tagatakse saavutatud tulemuste jätkusuutlikkus;

8) hinnang ellu viidud toetatava tegevuse tulemuslikkusele. Vajadusel märgib toetuse taotleja valdkonnad, mida võimalusel parandada, saadud õppetunnid ja näpunäited tulevaseks tööks.

Lõike 5 kohaselt avalikustab PRIA toetuse saaja esitatud lõpparuande EMKVF-i veebilehel ühe kuu jooksul arvates viimase makse tegemisest.

Eelnõu § 9 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse, et toetust makstakse ainult abikõlblike kulude hüvitamiseks ning tingimusel, et toetuse saaja on jälginud kõiki ettenähtud nõudeid. Kõik tegevused peavad olema kooskõlas kohalduva Euroopa Liidu ja siseriikliku õigusega (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikkel 74 lõige 1 punkt a). Lisaks fondispetsiifilistele õigusaktidele võivad kohalduda ka nt ehitusseadus, keskkonnamõtjude hindamise seadus, looduskaitse seadus jne. Toetuse saaja peab olema tehtud töö, osutatud teenuse ning soetatud vara vastu võtnud ning selle eest ka tasunud.

Lõigete 3 ja 4 alusel sätestatakse andmed ja nimekiri dokumentidest, mis esitatakse PRIA e-teenuste keskkonna kaudu kui need on asjakohased ning tõendavad tegevuste nõuetekohast elluviimist.

Lõikes 5 sätestatakse, et tööajatabelit täidetakse § 3 lõikes 2 nimetatud käskkirjas sätestatud objektide kaupa.

Lõike 6 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks KTKS-i § 45 lõikes 6 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi.

Lõike 7 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmise või maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates lõigetes 3 ja 4 nimetatud nõuetekohase maksetaotluse ja dokumentide saamisest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1139.

4. Määruse mõjud

Eesti kalanduse strateegia sätestab, et kalavaru olukorra parandamiseks nii rannikumeres kui sisevetes on vaja senisest enam pöörata tähelepanu koelmupaikade taastamisele, rändetõkete likvideerimisele, kalapääsude rajamisele ja teadmistepõhisele varu kasutamisele.

EMKVF-i meede „Perioodi 2021–2027 kalade kudemistingimuste parendamise toetus“ on suunatud kalavarude taastamise tegevuste rakendamisele. Koelmualade taastamisega ning ummistunud jõe suudmetes kaladele koelmualadele läbipääsude taasavamisega aidatakse kaasa liigilise mitmekesisuse säilimisele ja tõenduslikult oluliste kalavarude kiiremale taastootmisele. Koelmualade taastamine, koelmualadele ligipääsu tagamine või kunstkoelmute loomine on pikaajalises perspektiivis üks tõhusaim lahendus soodustamiseks kalade looduslikku taastootmist. Paljude kalaliikide (nt harjus, meriforell, jõeforell) puhul on koelmute taastamine ja rajamine, vanade paisude likvideerimine (sh kobraste tegevuse piiramine) ning elupaikade parendamine mõistlikumad lahendused, kui orienteerumine pidevale asustusmaterjali jökke laskmisele.

Antud meetme alt toetatavad tegevused omavad otseselt positiivset mõju looduskeskkonnale, kuna toetavad nii kalavarude taastumist, kui ka vee-elustikku üldisemalt. Kaitstavatele loodusobjektidele ja nende ökoloogilisele tasakaalule kaasneb soodne mõju läbi üldise bioloogilise mitmekesisuse säilimise toetamise. Elustiku tingimuste parandamine suurendab selle taastootmisvõimet ning see positiivne efekt kumuleerub ajas.

Sotisaalmajanduslikud mõjud on seotud otseselt kalavarude taastamise meetmete rakendamisega, sest majanduslikult elujõulise ja konkurentsivõimelise kalandussektori areng sõltub suuresti kalavaru seisundist. Alahinnata ei saa ka ökosüsteemide ja nende poolt pakutavate avalike hüvede sotsiaalmajandusliku rolli olulisust kogu Eesti inimestele. Oluline on siinkohal

märkida, et ökosüsteemiteenused on omavahel tihedas seoses, kus ühe süsteemi areng või selle pidurdumine mõjutab mitmete teiste süsteemide arengut. Tuleviku vaates aitab kalavarude jätkusuutlik taastootmisvõime tagada riigisisesele toidujulgeoleku.

Meetme tehnilise teostatavuse tõenäosus on kõrge kuna Eestil on olemas sektori vajadustele vastav merekeskkonna- ja kalandusteadus ning oskusteave, mis toetab kudealade taastamisega seonduvaid tegevusi.

Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika rakendamiseks aastatel 2014–2020 loodud Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi toel läbiviidud uuringud ja hindamised on näidanud, et meetmes ette nähtud tegevused on tõhusad ning tähtajaliselt läbiviidavad ning ühendatavad Veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) meetmetega. Euroopa Liidu Veepoliitika raamdirektiivist lähtuvalt on kõigil liikmesriikidel sh ka Eestil, kohustus tagada veekogude hea seisund. Veekeskonna ökoloogilise seisundi üheks olulisemaks näitajaks on kalastiku liigiline koosseis, selle lähedus looduslikele tüübispetsiifilistele eeldustele ning kalakoosluste vanuselise struktuuri stabiilsus.

Arvestades Euroopa Liidu „Elurikkuse strateegia aastaks 2030“ püstitatud eesmärki, parandada aastaks 2030 kalade rändetingimusi vähemalt 25 000 km ulatuses, panustab rakenduskava meede „Perioodi 2021–2027 kalade kudemistingimuste parendamise toetus“ nimetatud eesmärgi elluviimisele.

Määrusel ei ole spetsiifilist mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele, regionaalarengule ning kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Mõju riigiasutuste töökorraldusele on väike. Määruse rakendamisega kaasneb PRIA-le mõningane lisakoormus toetuse taotluste menetlemise ja hindamisega ning hilisema toetuse väljamaksmisega. PRIA on valitsusasutus, mis vahendusasutusena korraldab toetuste andmist juba 20. aastat ja omab vastavat kompetentsi.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Meedet rahastatakse rakenduskavas kirjeldatud tavapärase korra alusel, mil meetme eelarvest 70% kaetakse EMKVF-st ning 30% Eesti Vabariigi eelarvest. Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega tulusid riigieelarvele.

Perioodi 2021–2027 kalade kudemistingimuste parendamise toetuse kogu eelarve on kokku 6 000 000 eurot. Koelmualade (ja looduslike elupaikade) taastamise ja rajamise keskmine maksumus on ligikaudu 500 400 eurot. Toetada on planeeritud 10 projekti ja eelarve on 5 004 000 eurot (10 projekti x 500 400 eurot). Eeluuringu (järelhinnangud, keskkonnamõju hindamised) keskmine maksumus on 83 000 eurot. Toetada on planeeritud 12 projekti ja eelarve on 996 000 eurot (12 projekti x 83 000 eurot). Meetme kogueelarve on 6 000 000 eurot (5 004 000 + 996 000).

6. Määruse jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks PRIA-le ning kalandussektorile. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu vaikimisi. Kliimaministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega, millega on arvestatud ning mis on esitatud seletuskirja lisas olevas tabelis. PRIA-le anti tagasiside e-kirja teel. Kalandussektor ettepanekuid ja märkusi ei esitanud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marko Gorban
kantsler